

Åtgärdsprogram för dubbelbeckasin 2006–2009

(Gallinago media)

RAPPORT 5703 • SEPTEMBER 2007

Åtgärdsprogram för dubbelbeckasin 2006-2009

(Gallinago media)

Hotkategori: **MISSGYNNAD (NT)**

Åtgärdsprogrammet har upprättats av
Robert Ekblom, Populationsbiologi,
Evolution生物isk centrum, Uppsala universitet

NATURVÅRDSVERKET

Beställningar

Ordertel: 08-505 933 40

Orderfax: 08-505 933 99

E-post: natur@cm.se

Postadress: CM-Gruppen, Box 110 93, 161 11 Bromma

Internet: www.naturvardsverket.se/bokhandeln

Naturvårdsverket

Tel: 08-698 10 00, fax: 08-20 29 25

E-post: natur@naturvardsverket.se

Postadress: Naturvårdsverket, SE-106 48 Stockholm

Internet: www.naturvardsverket.se

Länsstyrelsen i Jämtlands län

Tel: 063-14 60 00, fax: 063-14 61 85

E-post: lanstyrelsen@z.lst.se

Postadress: 831 86 Östersund

Internet: www.z.lst.se

ISBN 91-620-5703-0

ISSN 0282-7298

© Naturvårdsverket 2007

Tryck: CM Digitaltryck AB, Bromma 2007

Layout: Naturvårdsverket och Press Art

Omslag: Dubbelbeckasin, foto Robert Ekblom

Förord

Naturvårdsverket har i flera sammanhang, bl.a. i "Aktionsplan för biologisk mångfald" (1995) framhållit vikten av att utarbeta och genomföra åtgärdsprogram för hotade arter och biotoper. Åtgärdsprogrammen och deras genomförande är nu ett av flera verktyg för att nå det av riksdagen beslutade miljökvalitetsmålet, Ett rikt växt- och djurliv (prop 2004/05:150 Svenska miljömål- ett gemensamt uppdrag) och samtliga sex ekosystemrelaterade miljömål, (prop. 2000/01:130 Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier). Miljömålet slår bland annat fast att antalet hotade arter ska minska med 30% till 2015 jämfört med år 2000. Dessutom ska förlusten av biologisk mångfald hejdas till år 2010. Den sistnämnda målsättningen lades också fast vid EU-toppmötet i Göteborg 2001 och världstoppmötet "Rio+10" i Johannesburg 2002.

Åtgärdsprogrammet för bevarande av dubbelbeckasin (*Gallinago media*) har på Naturvårdsverkets uppdrag upprättats av Robert Ekblom, Uppsala universitet. Programmet presenterar Naturvårdsverkets syn på vilka åtgärder som behöver genomföras för dubbelbeckasinen.

Åtgärdsprogrammet är ett vägledande dokument och inte formellt bindande. Det innehåller en kortfattad kunskapsöversikt och presentation av åtgärder som behövs för att förbättra dubbelbeckasinen bevarandestatus i Sverige under 2006-2009. Åtgärdena samordnas mellan olika intressenter, varigenom kunskapen om och förståelsen för arten eller biotopen ökar. Förankringen av åtgärdena har skett genom samråd och en bred remissprocess där myndigheter, experter, kommuner och intresseorganisationer haft möjlighet att bidra till utformningen av programmet.

Det här åtgärdsprogrammet är ett led att förbättra bevarandearbetet och utöka kunskapen om dubbelbeckasinen. Det är Naturvårdsverkets förhoppning att programmet kommer att stimulera till engagemang och konkreta åtgärder på regional och lokal nivå, så att dubbelbeckasinen så småningom kan få en gynnsam bevarandestatus. Naturvårdsverket tackar alla de som har bidragit med synpunkter vid framtagandet av åtgärdsprogrammet och de som kommer att bidra till genomförandet av detsamma.

Stockholm i april 2007

Björn Risinger
Avdelningschef

Fastställelse, giltighet och omprövning

Naturvårdsverket beslutade 2007-04-04 enligt avdelningsprotokoll N63/07, 1 §, att fastställa åtgärdsprogrammet för bevarande av dubbelbeckasin. Programmet gäller under åren 2006 – 2009. Omprövning och revidering sker under det sista året programmet är giltigt. Om behov uppstår kan åtgärdsprogrammet omprövas tidigare.

Innehåll

FÖRORD	3
FASTSTÄLLELSE, GILTIGHET OCH OMRÖVNING	4
INNEHÅLL	5
SAMMANFATTNING	7
SUMMARY	8
Action plan for the conservation of the great snipe (<i>Gallinago media</i>)	8
ARTFAKTA	11
Översiktlig morfologisk beskrivning	11
Beskrivning av arten	11
Förväxlingsarter	12
Bevaranderelevant genetik	12
Genetisk variation	12
Genetiska problem	12
Biologi och ekologi	13
Föröknings- och spridningsätt	13
Livsmiljö	14
Viktiga mellanartsförhållanden	15
Ytterligare information	15
Utbredning och populationsstatus	16
Nuvarande utbredning	16
Populationsfakta	17
Aktuell hotstatus	18
Historik och trender	18
Samhällelig status	19
Fridlysningsbestämmelser	19
Livsmiljödirektivet och fågeldirektivet.	19
Internationella konventioner	19
Befintliga internationella "Action plans"	19
Orsaker till tillbakagång och aktuella hot	20
Kända orsaker till tillbakagång	20
Ej styrkta befarade orsaker till tillbakagång	20
Aktuell hotsituation	21
Befarad känslighet för klimatförändringar	21
Övriga fakta	21
Erfarenheter från tidigare åtgärder som kan påverka bevarandearbetet	21
Råd om hantering av lokalkunskap	22
VISIONER OCH MÅL	23

Vision	23
Bristanalys	23
Kortsiktigt mål	23
Långsiktigt mål	24
ÅTGÄRDER, REKOMMENDATIONER	25
Ny kunskap	25
Inventering	25
Information	26
Förhindrande av illegal verksamhet	27
Omprövning av gällande bestämmelser	27
Områdesskydd	27
Skapande av lämpliga livsmiljöer utanför de skyddade områdena	28
Populationsförstärkande åtgärder	28
Allmänna rekommendationer till olika aktörer	28
Åtgärder som kan skada arten	28
Hur olika aktörer kan gynna arten	29
Finansieringshjälp för åtgärder	29
Råd om hantering av lokalkunskap	29
Utplantering	29
Särskils samrådsskyldighet enligt Miljöbalken	29
KONSEKVENSER OCH GILTIGHET	31
Konsekvensbeskrivning	31
Åtgärdsprogrammets effekter på andra hotade arter	31
Åtgärdsprogrammets effekter på olika naturtyper	31
Giltighet och omprövning	31
REFERENSER	32
Bilaga 1. Föreslagna åtgärder	34
Bilaga 2. Dubbelbeckasinens status och mängd lämpligt habitat i olika delar av de svenska fjällen	36
Bilaga 3. Viktiga rastlokaler i södra Sverige där dubbelbeckasinspel hörs i stort sett årligen.	37
Bilaga 4. Organisationer i Skandinavien där viktig kunskap om dubbelbeckasinen finns samlad.	39

Sammanfattning

Åtgärdsprogrammet för bevarande av dubbelbeckasin (*Gallinago media*) är vägledande för berörda myndigheters och andra aktörers samordnade insatser för artens bevarande under åren 2006-2009. Därefter skall vidtagna åtgärder följas upp, resultatet utvärderas och programmet omprövas.

Dubbelbeckasinen är upptagen som "Missgynnad (NT)" i den svenska (2005) och internationella rödlistan över hotade arter, och är upptagen i Fågeldirektivet, Ramsarkonventionen, Bonnkonventionen, Agreement on the Conservation of African-Eurasian Migratory Waterbirds (AEWA), Bernkonventionen samt Convention on Biological Diversity (CBD). Huvuddelen av utbredningsområdet ligger i Ryssland, Vitryssland och Ukraina men betydande bestånd finns också i Polen och Baltikum samt i Norge och Sverige. Den skandinaviska populationen har visat sig vara så differentierad ifrån den östeuropeiska att den bör behandlas som en egen bevarandeenhet.

Internationellt sett antas dubbelbeckasinen minska något, men mycket stor osäkerhet råder kring artens status i Ryssland som har huvudparten av världspopulationen. I Skandinavien minskade arten dramatiskt i slutet av 1800-talet och försvann som häckfågel i södra Sverige. I dag uppskattas den skandinaviska populationens storlek till ca 6 000 – 17 000 "par" varav ca tio procent finns i Sverige. I Sverige är häckningsområdet begränsat till fjällkedjan från Härjedalen och norrut. Dubbelbeckasinen är en habitatspecialist och är beroende av kalkrik mark med god tillgång på daggmusk. Arten påträffas främst på så kallade översilningsmyrar kring trädgränsen.

Det råder stor osäkerhet kring dubbelbeckasinen utbredning, populationsstorlek och populationstrender i Sverige och den första insatsen som behövs är att genom inventeringar skaffa mer precis kunskap om häckningsområden. Nästa steg är att se till att dessa områden skyddas mot exploatering och habitatförstörelse. Slutligen bör ett beståndsovervakningssystem inrättas där lämpliga områden regelbundet besöks för att undersöka populationstrender och för att se hur habitatet förändras, särskilt i förhållande till klimatförändringar. Eftersom arten bildar en sammanhängande population i Sverige och Norge är det viktigt att dessa insatser samordnas mellan länderna.

Inventeringar bör komma igång sommaren 2006 och samtidigt bör man börja arbetet med att inrätta ett övervakningsprogram. Både i Norge och Sverige finns stor erfarenhet av forskning och arbete med dubbelbeckasin samlad vid olika organisationer. Dessa bör få en framträdande roll vid planering, genomförande och uppföljning av de föreslagna insatserna. Ett mer långsiktigt mål är att få tillbaka arten som häckfågel i södra Sverige. För att detta skall uppfyllas behövs att lämpliga områden identifieras och bevaras samt att lämpligt habitat utökas. Man bör också verka för att sprida information och intresse för arten till berörda aktörer. Den totala kostnaden för åtgärdsprogrammet under perioden 2006 – 2009 beräknas till ca 3,4 miljoner kronor.

Summary

Action plan for the conservation of the great snipe (*Gallinago media*)

This species action plan for conservation of the great snipe (*Gallinago media*) in Sweden serves as guidance for the co-ordinated efforts of the concerned authorities and other actors to conserve the species during the period 2006 – 2009. After that, the implemented measures will be followed up, the result evaluated and the plan reconsidered.

The great snipe is currently classified as “Near Threatened” in the Swedish and the Global Red List. It is listed in the Ramsar Convention, Bonn Convention, Agreement on the Conservation of Waterbirds (AEWA), Bern Convention and in the Convention on Biological Diversity (CBD). The major part of the species distribution is in Russia, Ukraine and Belarus but there are also considerable breeding populations in the Baltic States, Poland, Norway and Sweden. The Scandinavian population, breeding in the mountain areas of Norway and Sweden, has been found to be genetically and morphologically differentiated from the eastern populations and should be considered a separate unit for conservation.

On a global scale the great snipe is considered as declining. There is, however, large uncertainties about the population size and population trends in Russia where the majority of the breeding range is located. In Scandinavia, together with the rest of northern Europe, there was a major reduction in numbers and breeding range during the 19th century, and the species disappeared completely as a breeder from southern Sweden, Germany, Denmark and The Netherlands. This reduction is believed to be the result of habitat loss due to changes in agriculture and of extensive hunting in breeding areas. The global population is believed to be in the order of 270 000 breeding “pairs”, out of this approximately 250 000 are breeding in Russia. The size of the Scandinavian population has been estimated to between 6 000 and 17 000 breeding “pairs” and about ten percent of these are breeding in Sweden.

The great snipe has a “lek” mating system where males gather at special arenas (leks) during nights and display to attract females for mating. The female takes sole responsibility for incubating and caring of young while the male stays at the lek to try to attract more females. The species is a habitat specialist and is dependent on high pH soils with rich abundance of earthworms. In Scandinavia the leks are primarily situated on dry and sloping fens on the mountainsides around the tree line.

There are major uncertainties about the distribution, number of breeding birds and population trends in Sweden and the first effort needed is to conduct a large scale population survey to find important breeding areas. The next step is to make sure that these key habitats are protected from exploitation and habitat destruction. Finally there is need to organise a population monitoring system where key habitats are visited on a yearly basis to monitor population changes and changes in the habitat. It is particularly important to observe differences in vegetation cover that might be a result of global warming.

Population surveys should start in the summer of 2006 and at the same time efforts should be made to establish the monitoring system. There are much knowledge and experience with research and field work on the great snipe at some organisations in the Nordic countries. These organisations should have a prominent part in the planning, implementation and follow up of the proposed actions. Since the species forms a continuous distribution in the Scandinavian mountains it is vital that all actions are coordinated between Swedish and Norwegian authorities.

A more long term goal is to have the great snipe re-established as a breeding species in southern Sweden. For this, it is important that suitable breeding sites are identified and protected and that efforts are being made to increase the area of suitable habitats. Efforts should also be made to increase the knowledge and interest about the species among organisations and authorities.

In an international perspective, Sweden should take part in the international “Great Snipe Working Group (GSWG)” working to implement the international action plan that has been established to protect this species.

Artfakta

Översiktlig morfologisk beskrivning

Beskrivning av arten

UTSEENDE

Dubbelbeckasinen är en medelstor vadare (längd: 26–30 cm inklusive näbb), den har ett ganska knubbigt utseende med korta ben och lång rak näbb (Figur 1). Fjäderdräkten är brunspräcklig med ljusare, brunvattrad undersida. Vita spetsar på vingtäckarna bildar tre tydliga vingband som syns väl när vingen är hopfälld. Vidare har stjärten tydliga vita hörn som ofta syns väl i uppflog och landning, dessa vita fält visas också upp i samband med spelet (se nedan). Dubbelbeckasinen trycker ganska hårt och stöts ofta upp på bara några få meters håll. Den lyfter ”tungt” och flyger iväg rakt och nära marken för att plötsligt landa en bit bort (Svensson *et al.* 1999; Jonsson 1992; Höglund & Tjernberg 1988). Honan och hanen är mycket lika varandra till utseendet men honorna är i genomsnitt något större (vikt hane: 156g ±7g, vikt hona: 182g ±13g) och har mindre vitt på stjärten (Höglund *et al.* 1990). Den juvenila fågeln liknar den vuxna men har mindre vitt på stjärten och otydligare vingband (Tuck 1972; Hayman *et al.* 1986). Under häckningstid kan man ofta skilja 2k individer (fåglar födda sommaren innan) från äldre genom att undersöka slitage av handpennor på fågel i hand (Sæther *et al.* 1994).

Figur 1. Dubbelbeckasin (*Gallinago media*). Foto Pär Jacobsson

LÄTEN

På nätterna under häckningstid samlas dubbelbeckasinen på speciella spelplatser (lekar) där de framför ett spektakulärt spel på marken. Spelet består av ett märkligt bubblande, knäppande och visslande läte som hanarna ger ifrån sig ståendes på tuvor i en upprätt ställning (Lemnell 1978). Låtet brukar liknas vid det ljud som uppstår när man drar nageln utmed en kam (Tuck 1972). Ibland tar hanarna också meterhöga språng i luften och om en granne kommer in på territoriet blir han attackerad och ivägjagad. Spellåtet hörs ett par hundra meter vid gynnsam väderlek. Honor på spelplatsen kan ibland också avge ett slags spellåte, detta liknar till strukturen hanens läte men har en helt annan ton "gek-gk-gk-gk-k-k-k" (Sæther 1994). Honor har också ett flyktlåte, oftast hört kring leken, som påminner något om morkullans "oort". Uppfloget är ofta tyst men ibland hörs ett hest "äätj-äätj". Under våren hörs ofta enstaka hanar spela på rastlokaler under flytten, oftast på kvällen men ibland även dagtid.

Förväxlingsarter

Den enda egentliga förväxlingsrisken utgörs av den betydligt vanligare enkelbeckasinen som till utseendet är mycket lik dubbelbeckasinen. Enkelbeckasinen är något mindre (längd: 23-28cm) och har förhållandevis längre näbb. Den är vit på buken (inte mörkvattrad som dubbelbeckasinen), saknar vita vingband och har mycket lite vitt på stjärtfjädrarna. Vidare har Enkelbeckasinen ljusbandade vingundersidor till skillnad mot dubbelbeckasinen mörka. Enkelbeckasinen spelar i flykten där den med hjälp av stjärtfjädrarna framkallar sitt välbekanta brummande ljud. Sången yttras antingen från sittplats eller i flykten och är ett taktfast "tick-a, tick-a, tick-a" (Svensson et al. 1999). I uppfloget ger enkelbeckasinen ett betydligt "lättare" intryck, när den stöts kastar den fram och tillbaka i sidled och utstöter ofta ett hest "kätsch!" (jämför med dubbelbeckasinen tunga, tysta och raka uppflog).

Bevaranderelevant genetik

Genetisk variation

Blodprover från dubbelbeckasiner har samlats in dels från de skandinaviska fjällen (västra populationen) och dels från Polen och Estland (östra populationen). Genetisk variation hos arten har studerats med avseende på neutrala genetiska markörer (delar av genomet som ej påverkas av naturligt urval) och funktionellt viktiga gener (Fiske *et al.* opublicerat manuskript; Sahlman 2001; Ekblom 2004). Sammantaget visar dessa genetiska studier att det har funnits gott om genflöde inom dessa populationer men att det finns en tydlig struktur mellan dem. Detta resultat förstärks av att det också finns vissa morfologiska skillnader mellan dubbelbeckasiner i den östliga och i den västliga populationen. Framför allt har fåglar i den östra populationen i genomsnitt mer vitt på stjärtfjädrarna än fåglar i den västra populationen, men fåglar i östra populationen skiljer sig också genom att ha förhållandevis längre ben än skandinaviska fåglar (Kálás *et al.* 1997b; Fiske *et al.* opublicerat manuskript). Troligen

speglar dessa skillnader anpassningar till olika livsbetingelser i olika delar av utbredningsområdet (se nedan under "Livsmiljö"). Det föreslås därför att dessa två populationer skall betraktas som olika bevarandeenheter (Ekblom 2004; Fiske *et al.* opublicerat manuskript). Möjligen skulle man kunna tänka sig att individer ur den östra populationen skulle kunna utgöra lämpliga kandidater till eventuell återkolonisering av gamla häckningsområden i södra Sverige (se nedan) då dessa miljöer liknar varandra på många sätt. Om den östra populationen ökar i antal skulle individer härifrån kunna sprida sig till nya områden. Det ligger i så fall nära till hands att tro att de också kan återkolonisera forna häckplatser i Sydsverige.

Genetiska problem

Inga av de genetiska studier som genomförts på dubbelbeckasin har funnit några synliga bevis på inavel eller andra genetiska problem.

Biologi och ekologi

Föröknings- och spridningssätt

LEKSYSTEMET

Dubbelbeckasinen är en av fyra fågelarter i Sverige som har ett så kallat lekparningssystem, eller arenaspel. De övriga är orre, tjäder och brushane. Detta innebär att hanarna under parningssäsongen samlas på speciella spelplatser (lekar) där de försvarar små (i dubbelbeckasinen fall ca 100 m²) territorier utan speciella resurser annat än hanen själv. Honorna kommer till leken för att välja ut en hane och para sig med honom. Ruvning och ungvård sköts enbart av honan och boet ligger inte på själva leken. Hanen bidrar alltså inte med några resurser till häckningen förutom spermier (Höglund & Alatalo 1995).

PARNINGSTID

Dubbelbeckasinhannarna i Skandinavien anländer till leken under maj månad och stannar till slutet av juni eller en bit in i juli (Gustafsson 2002). Spelet pågår nattetid, mellan kl 22 och 04 men är som intensivast från midnatt och fram till klockan 2. Honorna besöker leken främst under ett par intensiva veckor i månadsskiftet maj-juni, men även senare på säsongen kan enstaka honor besöka leken. Detta handlar troligen främst om honor som misslyckats med första kullen och skall till att häcka om (Höglund & Robertson 1990).

HÄCKNING

Häckningen sker upp till flera km från leken och boet placeras ibland på en något torrare plats än leken (Løfaldli *et al.* 1992). Boet ligger på marken och består bara av en liten nedsänkning fodrad med några torra grässtrån (Figur 2). Boet är mycket svårt att upptäcka tack vare effektivt kamouflage samt att honan trycker mycket hårt när hon ruvar. De fyra äggen är något större (45x32 mm) än enkelbeckasinen (39x29 mm) och har brunbeige till grön-

beige grundfärg med mörkbruna oregelbundna fläckar (Harrison 1975). Äggen ruvas i drygt tre veckor av honan ensam (se ovan) och ungarna blir flygga efter ytterligare ca 3-4 veckor. Dunungen är mycket lik enkelbeckasinen.

Figur 2. Bo med ägg av dubbelbeckasin. Foto Jacob Höglund.

FLYTTNING/SPRIDNING

Flytten mot vinterkvarteren i tropiska Afrika påbörjas under slutet av juli-början av september. Flytten söderöver är troligen ganska snabb och med få och korta stopp. Det verkar som om flytten i alla fall delvis sker nattetid, men mycket är oklart om artens flyttning och vinterkvarter. De vuxna fåglarna kommer ofta tillbaka för att häcka i samma område år efter år. Även ungfåg-larna verkar i ganska stor utsträckning återvända till uppväxtområdet (Sæther 1999).

Livsmiljö

HÄCKNINGSSOMRÅDEN

I den skandinaviska fjällvärlden är dubbelbeckasinen under häckningstid en habitatspecialist som kräver kalkrik mark med god tillgång på evertebrater, speciellt daggmask (Løfaldli *et al.* 1992). I Skandinavien är lekarna belägna framför allt på så kallade översilningsmyrar eller backkärr ungefär i nivå med trädgränsen i fjällkedjan (Figur 3). Habitatet är öppet men ibland täcks leken delvis av vide och/eller dvärgbjörk (Kålås *et al.* 1997a). Särskilt i Lappland täcks lekarna ofta av buskig vegetation (Eveland & Tjernber 1984). Ibland finns också lekarna längre ner på fjällsidorna, då ofta i torrkärr vid större vattendrag (Eveland & Tjernberg 1984). I den östra populationen (Ryssland, Ukraina, Vitryssland, Polen och Baltikum) hittar man dubbelbeckasiner främst på våtmarker kring regelbundet översvämmade vattendrag (flood-plains) och på strandängar. Dessa områden består av hävdade, blöta våtmarker ofta kring meandrande vattendrag eller vid sjöar. Vegetationen består

av kort gräs, och är delvis ofta täckt av låga videbuskar (Kuresoo & Leibak 1994). I södra Sverige häckade dubbelbeckasinen i liknande miljöer fram till början av 1900-talet.

RASTLOKALER

Under flytten rastar dubbelbeckasiner vid olika typer av våtmarker. Ofta liknar dessa häcklokaler i östra Europa. Speciellt på hösten kan dock rastlokalerna vara betydligt torrare än för andra beckasinarter.

Figur 3. Typisk miljö för en dubbelbeckasinlek i Sverige. Blixtgruvan vid Bruksvallarna i Härjedalen. Foto: Jacob Höglund

VINTERKVARTER

Mycket lite är känt om dubbelbeckasins habitat och föda under vintern och den påträffas vid en mängd olika typer av våtmarker. En stor ansamling av dubbelbeckasiner har rapporterats från våta gräsmarker på det etiopiska höglandet (Massoli-Novelli 1988) under regnperioden (augusti till oktober). I övrigt är artens vinterkvarter mycket dåligt kartlagda.

Viktiga mellanartsförhållanden

Inte mycket är känt om hur predation, parasitering eller konkurrens påverkar arten. 2001 sammanföll god häckningsframgång för dubbelbeckasinen med mycket god tillgång på smågnagare i fjällen. Möjligen kan smågnagartillgången ha minskat predationstrycket på dubbelbeckasiner från exempelvis rovfågel, räv och hermelin men detta är enbart spekulation.

Ytterligare information

Det finns planer på att upprätta en webbplats med uppdaterad information och litteratur om dubbelbeckasinen.

Utbredning och populationsstatus

Nuvarande utbredning

Dubbelbeckasinen häckar i den skandinaviska fjällkedjan (västra populationen) samt i låglandet i Polen, Baltikum, Vitryssland, Ukraina och Ryssland (östra populationen). Den tros begränsas österut av Jenisejfloden. I Sverige är arten begränsad till fjällkedjan och återfinns från södra Härjedalen och norrut, möjligen finns också något enstaka spel i Dalafjällen med detta verkar inte sannolikt på grund av brist på lämpligt habitat (se Bilaga 2 för utbredning och status i olika delar av de svenska fjällen och Figur 4 för en karta över kända svenska lekar). Större delen (ca 90%) av den skandinaviska populationen återfinns i Norge och det är också sannolikt här som de största tätheterna finns. I Sverige tros tyngdpunkten för populationen ligga i Härjedalen och Jämtland medan arten sannolikt förekommer glesare längre norrut. I södra Sverige finns många lokaler där man årligen observerar dubbelbeckasiner under vår- och höstflyttningarna (se Bilaga 3 och Figur 4 nedan).

Figur 4. Karta över alla kända svenska dubbelbeckasinlekar (★) och viktiga rastlokaler där spelande hanar hörs så gott som årligen under vårflytten (•). Många av lekarna har dock inte besökts på flera decennier och vissa av dem har försvunnit.

Populationsfakta

LITTERATURUPPGIFTER

Världspopulationen av dubbelbeckasin har uppskattats till ca 270 000 "par" med en stor majoritet (ca 250 000 "par") i Ryssland, uppskattningen av den Ryska populationen är dock mycket osäker. I Skandinavien tros 6 000–17 000 "par" häcka varav 1 000–2 000 i Sverige (Kålås 2004). Det skall i detta sammanhang poängteras att dessa siffror inte är mycket mer än kvalificerade gissningar eftersom inga storskaliga inventeringar av arten har genomförts. Den senaste publicerade uppskattningen av den svenska populationen är över 20 år gammal och talar om "åtminstone" 1 000 par (Eveland & Tjernberg 1984). Egentligen är det lite missvisande att tala om "antal par" när det gäller en lekande art som dubbelbeckasin eftersom den inte bildar några par. I stället är det mer realistiskt att använda sig av "antal spelande hanar" som populationsmätt eftersom detta är vad man i praktiken har någon möjlighet att undersöka. I fortsättningen kommer därför denna enhet att användas. Givet en jämn könskvot borde dessa två mått vara helt jämförbara med varandra.

NY SKATTNING AV DEN SVENSKA POPULATIONEN

För att kunna göra en skattning av den svenska populationsstorleken kan man utgå ifrån de kända lekar som finns (Bilaga 2) samt vegetationskartor över de svenska fjällen (Naturvårdsverket). Genom att mäta andelen rik vegetation och andelen prefererad vegetationstyp (backkärr + torrt kärr) i olika regioner, har arealer med lämpligt dubbelbeckasinhabitat (Bilaga 2) uppskattats. Totalt finns det enligt dessa beräkningar 743 km² lämpligt habitat i de svenska fjällen (Se Bilaga 2 för uppdelning mellan olika regioner). Ett gammalt densitetsmätt som använts för dubbelbeckasin är 1,5 "par"/km², och med detta mått skulle den svenska populationen alltså uppgå till drygt 1 100 "par". Ett nytt densitetsmätt har också använts. Detta är baserat på antalet lekar i två välinventerade områden där tillräckligt med data finns. Kring Bruksvallarna i Härjedalen utfördes inventeringar av dubbelbeckasiner under 1980-talet och vissa platser har också besökts under senare år. Totalt har drygt 100 km² inventerats och utav detta har 24 km² lämpligt habitat. Totalt hittades 8 dubbelbeckasinlekar i området vilket alltså skulle betyda en täthet på ca 0.33 lekar/km². Det andra området ligger kring Ånnsjön i Jämtland. Här har inventeringar av dubbelbeckasiner pågått sedan 2001 och totalt har också här ca 100 km² inventerats, varav ca 41 km² lämpligt habitat. Totalt har 6 lekar hittats något som ger en täthetssiffra på ca 0.15 lekar/km². Det kan vara värt att notera att båda dessa områden sannolikt har ganska höga tätheter av arten och extrapoleringar till övriga fjällkedjan kan leda till överskattningar av det totala beståndet. Sammantaget kan man nog ändå gissa att det totala antalet lekar i Sverige ligger runt ett par hundra (Bilaga 2). De kända lekar som finns har en medelstorlek på ca 8 spelande hanar, lekarna i nordligaste Sverige verkar dock vara mindre (ca 3–4 hanar). Utifrån dessa beräkningar skulle alltså antalet spelande hannar i Sverige uppgå till ca 1 500, en siffra som stämmer ganska väl med tidigare publicerade uppskattningar.

Aktuell hotstatus

INTERNATIONELLA HOT

Internationellt sett verkar dubbelbeckasinen minska. Detta beror sannolikt främst på habitatförändring i tidigare Östeuropa. Modernisering av jordbruket leder till att arten trängs bort från häckningsplatser på ett liknande sätt som hände i Västeuropa i början av 1900-talet (Kålås 2004). Framför allt är problemet minskad hävd av våtmarker på grund av att man slutat använda dessa områden för bete och höproduktion. I stället dräneras ofta våtmarkerna för att skapa utrymme för åkermark (Kuresoo & Leibak 1994). Ett annat problem är jakt på häcklokaler och i vinterkvarteren (Kålås 2004).

NATIONELLA HOT

Inga data tyder på att det i dagsläget pågår en nedgång i den svenska dubbelbeckasinpopulationen och inga överhängande hot kan identifieras så länge som spelplatser och omkringliggande mark lämnas fri från exploatering. Dock råder stor brist på kunskap om populationsstorlek, utbredning och eventuella populationstrender. På längre sikt är klimatförändring ett alvarligt hot genom att habitatet försvinner om fjällskogen förtätas och trädgränsen flyttas uppåt.

Historik och trender

HISTORIK

Fram till mitten av 1800-talet var dubbelbeckasinen mycket vanlig i norra Europa och källor talar om runt 50 spelande hanar på lokaler i exempelvis Uppland (Kolthoff 1907). Under senare delen av 1800-talet och början av 1900-talet genomgick arten en dramatisk nedgång och försvann bland annat som häckfågel från Tyskland, Holland, Danmark samt delar av södra Sverige och Norge. Den senaste häckningen i södra Sverige konstaterades vid Hammarsjön i Skåne 1959 (Svensson *et al.* 1999).

POPULATIONSTRENDER INTERNATIONELLT

Troligen minskar populationsstorleken sett ur ett internationellt perspektiv (Kålås 2004). Dock råder stor kunskapsbrist om populationsstorlekar och trender i Ryssland som tros ha majoriteten av världspopulationen.

POPULATIONSTRENDER NATIONELLT

Det råder stor osäkerhet kring hur stor den svenska populationen egentligen är och det finns inga som helst data om eventuella upp eller nedgångar från de senaste decennierna. Närmaste användbara data kommer från en population av dubbelbeckasiner i norska Dovrefjäll som studerats under tjugo års tid (Sæther 1999). Här fluktuerar populationsstorleken mellan åren men det verkar inte vara tal om någon generell ökning eller minskning av beståndet. Sett ur ett 15-årsperspektiv har populationen varken ökat eller minskat ($\lambda = 1$, Figur 5). Möjligen kan man ana att de senaste tre-fyra åren har varit gynnsamma för arten i detta område (Gustafsson 2002), men det är för tidigt för att kunna säga om det är fråga om en verklig ökning eller bara del av den normala variationen.

Figur 5. Populationsstorlek (antal spelande hanar) i Gåvålia (Dovrefjäll, Norge) mellan åren 1987 och 2002. Den undre streckade kurvan visar medelvärdet av antalet hanar på lekarna i området under perioden 27:e maj till 5:e juni och den övre heldragna kurvan visar det totala antalet observerade och fångade hanar i området.

Samhällelig status

Arten har följande samhälleliga status i nationell lagstiftning och internationella överenskommelser som Sverige ratificerat.

Fridlysningsbestämmelser

Dubbelbeckasinen är fredad i hela Sverige genom jaktlagstiftningen.

Livsmiljödirektivet och fågeldirektivet.

Både EU:s Livsmiljödirektiv och Fågeldirektiv (bilaga 1) är av relevans för dubbelbeckasinen. Arten ingår i Naturvårdsverkets Natura 2000-arbete (Naturvårdsverket 2003).

Internationella konventioner

Dubbelbeckasinen är upptagen på den globala rödlistan under kategorin missgynnad (NT), arten innefattas också av Ramsarkonventionen, Bonnkonventionen, Agreement on the Conservation of African-Eurasian Migratory Waterbirds (AEWA), Bernkonventionen samt Convention on Biological Diversity (CBD). Därutöver tillkommer nationell och internationell lagstiftning rörande jord- och skogsbruk som också kan ha konsekvenser för arten.

Befintliga internationella "Action plans"

Arten omfattas av ett internationellt åtgärdsprogram som sammanställts av John Atle Kålås (Kålås 2004) för BirdLife International med stöd av Agreement on the Conservation of African-Eurasian Migratory Waterbirds (AEWA), detta har också antagits av Bernkonventionen. Flera länder (däribland Ukraina, Estland och Lettland) har också utvecklat egna nationella åtgärdsprogram.

Orsaker till tillbakagång och aktuella hot

Kända orsaker till tillbakagång

HABITATFÖRSTÖRELSE

Både i Sverige och internationellt är sannolikt den bidragande orsaken till tillbakagången av dubbelbeckasinbeståndet förlust av habitat (Løfaldli *et al.* 1989). Arten kräver en mycket speciell livsmiljö där stora områden med våtmarker har tidigare hållits öppna genom bete och slätter. När dessa aktiviteter minskat har områdena vuxit igen och övergetts som häcklokaler. Mänskliga aktiviteter som utdikning, förändring och intensifiering av jordbruk samt exploatering av våtmarker har också förstört många områden där dubbelbeckasinen tidigare häckat (Kålås 2004).

JAKT

Det är också sannolikt att jakt på lekplatserna kan ha spelat in i tillbakagången (Løfaldli *et al.* 1989). Arten jagades intensivt på spelplatser i norra Europa under 1800-talet (Söderberg 1832) och var ett lätt byte tack vare sitt raka uppflog och orädda beteende på spelplatserna. Jakt kan sannolikt fortfarande vara en betydande faktor för populationsminskningen, sett ur ett internationellt perspektiv. Dubbelbeckasinen är skyddad från jakt i alla länder där den häckar utom i Ryssland, Vitryssland och Ukraina. I Ryssland uppskattas ca 32.000 fåglar skjutas varje år (varav 80% ungfåglar). Även i länder där arten är skyddad från jakt är det möjligt att en del individer skjuts av misstag under enkelbeckasinjakt (Kålås 2004). Risken för detta i Sverige är förmodligen försumbar (inte minst eftersom jakt på enkelbeckasin är förbjuden i vårt land) men den skandinaviska populationen kan vara påverkad av jakt under flytt och i vinterkvarteren.

Ej styrkta befarade orsaker till tillbakagång

Några kända lekplatser i skandinaviska fjällen är belägna i områden där det tidigare bedrivits myrslätter. Upphörande med denna typ av markanvändning kan ha lett till att arten försvunnit från dessa områden på grund igenväxning (Höglund & Tjernberg 1988). Hävdhistoriken i dessa områden bör kartläggas för att få mer detaljerad information om vilken typ av hävd som gynnat dubbelbeckasinen. Det finns också en viss risk att hög rentäthet kan påverka arten negativt, eftersom stora renhjordar kan trampa upp marken så att våtmarker dräneras. Samtidigt skulle arten kunna gynnas av renbete som förhindrar igenväxning och ibland bidrar till ökad tuvighet. Renskötselns betydelse för dubbelbeckasinen livsmiljö behöver utredas för att få klarhet i dessa frågor.

Utbyggnad av vattenkraft kan ha haft stor lokal påverkan på dubbelbeckasiner både i Skandinavien och utomlands i och med att livsmiljöer kan ha lagts under vatten i samband med dammbyggen.

Förföljelse och habitatförstörelse under flytt och i vinterkvarteren kan också ha påverkat arten.

Aktuell hotsituation

INTERNATIONELLT

Kálás (2004) listar en mängd olika mänskliga aktiviteter som på lång och kort sikt utgör hot för dubbelbeckasiner i olika länder. Bland de mest framträdande märks jordbruksintensifiering och jakt. Dessa behandlas mer utförligt i stycket ovan.

I SVERIGE

Som tidigare nämnts, finns det i nuläget inte någon klar hotbild för den svenska dubbelbeckasinpopulationen. Exploatering, till exempel utbyggnad av vatten- och vindkraft samt även byggnation av olika slag, exempelvis fritidsbebyggelse, slalomanläggningar, äventyrsturism med mera, i områden med lekar kan potentiellt skada populationen. För att förhindra sådan störning är det av stor vikt att berörda myndigheter informeras om var det finns lekplatser. Stor osäkerhet råder om artens status i landet och kartläggning och övervakning av lekplatser är av stor vikt för att kunna förhindra sådana skador. Igenväxning och beskogning av lämpligt habitat kan också vara en källa till oro. I södra Sverige hotas viktiga rastlokaler av igenväxning på grund av minskat bete av strandängar. Det är därför viktigt att försöka bibehålla eller öka mängden av sådan miljö. En liten kuriositet är att det mest välkända spelet i landet är belägen i en slalombacke, något som belyser att exploatering inte nödvändigtvis behöver innebära en försämring av miljön för arten.

Befarad känslighet för klimatförändringar

Sett på längre sikt står kanske klimatförändringar för ett av de allvarligaste hoten mot arten. Klimatförändring som leder till en höjning av trädgränsen och ökad beskogning i de skandinaviska fjällen kommer att drastiskt minska mängden lämpligt dubbelbeckasinhabitat. Liknande effekter kan väntas i andra delar av utbredningsområdet om klimatet förändras (Kálás 2004).

Övriga fakta

Erfarenheter från tidigare åtgärder som kan påverka bevarandearbetet

ERFARENHETER FRÅN UPPFÖDNING OCH/ELLER UTPLANTERING

Några få försök har gjorts att hålla dubbelbeckasiner i fångenskap och dessa har i regel inte slagit väl ut. Det är mycket svårt att få fåglarna att äta och dödligheten är därför hög. På grund av detta lämpar sig arten dåligt för uppfödning och utplantering.

ERFARENHETER FRÅN FÖRSÖK MED NYA SKÖTSELMETODER

På några håll i södra Sverige har man försökt att gynna dubbelbeckasinen och andra vadare genom att fräsa strandängar och andra våtmarker. När det gäller dubbelbeckasinen verkar denna insats snarare fått motsatt effekt. Arten verkar föredra mera tuvig mark och denna förstörs vid fräsning.

ERFARENHETER AV JAKT OCH ANDRA ÅTGÄRDER PÅ KONKURRE- RANDE ARTER.

Troligen påverkas dubbelbeckasiner inte av sådana åtgärder.

BEFINTLIGA OMRÅDESSKYDD DÄR ARTEN FÖREKOMMER

Många av rastplatserna i södra Sverige ligger i naturreservat eller andra skyddade områden. Däremot är det ofta dåligt med skydd på lekplatserna i fjällkedjan. Endast en liten del av de kända spel som finns ligger i Important Bird Areas (<2 %) eller i naturreservat/nationalparker (<5 %)(Kälås 2004). Detta gör arten sårbar för exploatering av häckområdena.

Råd om hantering av lokalkunskap

Flera hotade arter är av intresse för illegal jakt och plockning etc. Här följer Naturvårdsverkets och Artdatabankens råd om hur kunskap om var arten förekommer bör hanteras.

Detta är en fråga som inte är helt enkel att ta ställning till. Å ena sidan vill man naturligtvis minimera störningar på spelplatser och vid bon, å andra sidan är det av stort värde att sprida kunskap och intresse för arten.

När det gäller dubbelbeckasinen så bedöms risken för störning på spelplatser som liten. Från studierna i Dovrefjäll vet vi att observatörer på lekarna inte verkar ha någon avgörande inverkan på leken. Även om fåglarna stöts upp på spelplatsen kommer de strax tillbaka och fortsätter verksamheten. Inte ens fångst och ringmärkning på leken påverkar spelet nämnvärt. Eftersom häckningen inte sker på leken är det heller inte troligt att denna störs av observatörer.

Risken för att äggsamlare skall kunna hitta fram till bon genom publicering av lekplatser är också liten eftersom boet inte behöver ligga i direkt anslutning till leken.

På grund av ovanstående avråds för allt för mycket ”hemlighetsmakeri” när det gäller dubbelbeckasinlokaler. Sådant försvårar för intresserade att få fram informationen. Det är också av stor vikt att information om dubbelbeckasinlekar och häckningsområden når ut till myndigheter som ger tillstånd till byggnation och exploatering i berörda områden. Alla rapportörer bör informeras om att tillståndsgivande myndigheter måste få tillgång till så exakta lokaluppgifter (om både spelplatser och boplatser) som möjligt.

Visioner och mål

Vision

Ur ett globalt perspektiv är den viktigaste visionen att stoppa populationsminskningen för dubbelbeckasinen och att hålla antalet individer på en sådan nivå att arten kan strykas ifrån rödlistan. För att denna vision skall kunna bli verklighet måste varje inblandat land ta sitt ansvar (Kålås 2004).

Ur svensk synvinkel är visionen att se till att dubbelbeckasinbeståndet i fjällen ligger på en stabil nivå eller ökar. För att nå detta mål är det viktigt att först och främst generera tillräcklig kunskap om populationsstorlek, utbredning och trender för arten och se till att bibehålla eller öka mängden lämpligt habitat. För södra Sveriges del är visionen att återfå arten som regelbunden häckfågel.

Bristanalys

För att vi i Sverige skall kunna säga att arten har en gynnsam bevarandestatus krävs mycket mer kunskap om populationsstorlek och eventuella populationstrender. Vidare behöver områden med häckande dubbelbeckasin få skydd mot exploatering och lämpliga habitat behöver bevaras. För att kunna få tillbaka arten som häckfågel i södra delarna av landet måste lämpliga miljöer kartläggas och utökas.

Kortsiktigt mål

Senast år 2006 bör inventeringar av lämpliga dubbelbeckasinhabitat i hela den svenska fjällkedjan komma igång, och till 2008 bör de ha kommit så långt att en rimlig skattning av den svenska populationens storlek och utbredning kan göras. Ett system för regelbunden bestandsövervakning av lämpliga områden bör också ha kommit igång. Det system som finns för rapportering av fåglar via artportalen (Svalan) bör användas för detta ändamål. Övervakningsverksamheten bör byggas upp i samarbete med norska myndigheter för att kunna bevaka hela den skandinaviska populationen. Inventeringarna kommer också att leda till att lokaler med häckande dubbelbeckasiner kan identifieras. Före 2010 behöver eventuella hot mot dessa lokaler ha kartlagts och minst 10 % av lokalerna bör ha någon form av områdesskydd (Kålås 2004). Vidare bör man genom övervakningen ha sett till att områden med lämpligt habitat inte minskar, vare sig i fjällkedjan eller i södra Sverige. Försök bör göras med att återställa habitat för att få tillbaka arten på platser där det tidigare varit myrslätter i norra Sverige. Man bör också göra försök att få tillbaka arten som häckfågel i södra Sverige genom att skapa lämpligt habitat på rastlokalerna. För att kunna sätta in lämpliga skötselåtgärder på dessa lokaler är det viktigt att först kartlägga vilka åtgärder som gynnar arten. Sverige bör också ha bidragit med arbete inom den arbetsgrupp som jobbar med att

verkställa det internationella åtgärdsprogrammet för arten (Kálás 2004). Till exempel kan detta ske genom att bjuda in representanter från berörda länder för att kartlägga hur arbetet fortlöper i olika delar av artens utbredningsområde.

Långsiktigt mål

På lite längre sikt kommer övervakningen av lämpliga habitat att ha genererat data som möjliggör beräkningar av populationstrender för den skandinaviska populationen. Mer information bör också ha samlats om artens flyttvägar och vinterkvarter för att kunna förhindra förstörelse av dessa. Målet är att den skandinaviska populationen skall ligga på en stabil nivå. Om det visar sig att den skandinaviska populationen minskar i utbredning eller täthet skall det vidtas åtgärder för att stoppa minskningen. Om försöken med att återfå arten som häckfågel på rastlokaler södra Sverige och i områden med myrslätter i norra Sverige slår väl ut bör sådan verksamhet utökas. Det bör finnas förutsättningar för att få arten att häcka på minst 10 lokaler i södra Sverige.

Åtgärder, rekommendationer

I det här avsnittet ges en övergripande beskrivning av de åtgärder som föreslås genomföras under åtgärdsprogrammets giltighetstid. I bilaga 1 finns en tabell med detaljerad information om de planerade åtgärderna.

Åtgärdernas omfattning i respektive län planeras i samråd med Länsstyrelsen i Jämtlands län. För att underlätta genomförandet av programmet kan kompetensstöd/expert hjälp erhållas via koordinerande län.

Ny kunskap

Framför allt behövs i Sverige kunskap om populationens storlek och utbredning. Denna bör inhämtas genom inventeringar och regelbunden beståndsovervakning (se nedan). Det är nödvändigt att samla ihop så mycket kunskap som möjligt om hur beståndet ser ut och varierar för att i framtiden kunna revidera detta åtgärdsprogram och sätta in lämpliga bevarandeåtgärder. I samband med detta bör även data över biotop och markanvändning samlas in. Samtidigt bör den långtidsstudie av dubbelbeckasinens häckningsbiologi som pågår i Dovrefjäll (Norge) fortsätta. Detta är av stor vikt även för svenska intressen eftersom Sverige och Norge har en sammanhängande population och resultat som genereras i denna studie även gäller för svenska förhållanden. Nyligen har man också börjat en studie av dubbelbeckasiner vid Ånnsjöns fågelstation (Handöl, västra Jämtland). Detta projekt bör stötts på ett sådant sätt att man kan komma igång med regelbunden beståndsovervakning och ringmärkning inom detta område. Det vore även önskvärt att få mer kunskap om artens flyttvägar och vinterkvarter.

Inventering

Storskaliga inventeringar som täcker in hela fjällkedjan (löpande över 2-3 år) bör ske med ca 12 års mellanrum med start sommaren 2006. Dessa inventeringar bör samordnas med inventeringar av arten inom ramen för Natura 2000-arbetet både vad det gäller metodik, inventeringsintervall och uppföljning (Naturvårdsverket 2003). Samtidigt bör man etablera årlig beståndsovervakning av lämpliga habitat i valda delar av fjällen. Eftersom dessa inventeringar måste ske nattetid under en relativt kort tidsperiod (från slutet av maj till mitten av juni) får man inte med denna art vid de vanliga standardiserade inventeringar som redan sker, man måste i stället bygga upp en ny verksamhet med inriktning mot just dubbelbeckasiner. Det system som finns via den svenska artportalen (Svalan) bör kunna användas som rapportbas. Uppbyggnaden av inventeringsverksamheten bör ske i samarbete med norska myndigheter för att man skall kunna övervaka hela den skandinaviska populationen. De grupper som redan jobbar specifikt med dubbelbeckasiner i Norden bör få en framträdande roll i planering och samordning av dessa insatser. För närvarande finns tre sådana grupper som verkar i Skandinavien (Bilaga 4). Vid Norsk institutt for naturforskning (NINA) i Trondheim finns en grupp som under ledning av John Atle Kålås arbetar med grundforskning och beståndso-

vervakning av dubbelbeckasiner i Dovrefjäll (Norge). Knutna till detta projekt är också en grupp vid Uppsala universitet (avdelningen för populationsbiologi) som leds av Jacob Höglund. Nyligen har man också börjat arbeta specifikt med beståndsovervakning av dubbelbeckasiner vid Ånnsjöns fågelstation, samordnare för detta arbete är Peter Carlsson. Ansvar för verksamheten skall dock ligga på samordnande länsstyrelse och av den tillsatt projektledare. Själva inventeringsarbetet bör lämpligen ske i samarbete med regionala och lokala ornitologiska föreningar och berörda länsstyrelser. Hos dessa finns stor kunskap om lokaler samlad och här finns också stor erfarenhet av inventeringar.

Lämpliga områden att inventera bör identifieras utifrån vegetationskartor och befintlig kunskap om existerande lekar. Dessa områden inventeras sedan nattetid under den tid på året som spelet är som mest aktivt. Lämpligen bör man vara några personer som går över det lämpliga området med ett par hundra meters lucka. Genom att stanna och lyssna efter dubbelbeckasinspel ca var tvåhundra meter täcker man effektivt in hela området. När man hittar en lek är nästa steg att försöka avgöra hur många hanar som spelar där. En ganska god uppfattning kan man få genom att sitta nära leken och försöka bedöma antalet genom att lyssna varifrån lätena kommer, detta är dock en metod som kräver en del träning. Alternativt kan man gå i bredd och stöta upp fåglarna och räkna antalet uppflog. Detta ger dock en något mer osäker skattning eftersom man kan missa någon fågel och eftersom man också riskerar att stöta upp honor som befinner sig på leken. Helst bör samma lek också besökas under minst två nätter för att man skall få en säkrare skattning av antalet spelande hanar (Gustafsson 2002). För beståndsovervakningen bör minst trettio områden (ca 10 i Sverige och 20 i Norge) besökas årligen. Det är viktigt att dessa är slumpmässigt utvalda i lämpliga habitat och att man inte bara väljer ställen där det finns kända lekar.

Det kan också, åtminstone på vissa lokaler, bli aktuellt med att fånga de spelande fåglarna för ringmärkning. Dels ger detta en bra skattning av antalet hanar på spelet, men ännu viktigare är att man kan få data om åldersstruktur, överlevnad och rekrytering om ringmärkningen sker regelbundet. De ovan nämnda forskargrupperna har stor erfarenhet av ringmärkning av dubbelbeckasiner på spelplatserna och sådan verkar inte ha någon nämnvärd negativ inverkan på fåglarna.

Information

Detta åtgärdsprogram bör tryckas och distribueras till berörda myndigheter, företag och föreningar. Information om resultat av inventeringar och beståndsovervakning bör också sammanställas och publiceras. Vidare bör denna information lämnas vidare till den arbetsgrupp som enligt det internationella åtgärdsprogrammet för dubbelbeckasin (Kälås 2004) skall jobba med bevarande av arten.

I nuläget är det ett akut problem att myndigheter som beviljar tillstånd för byggnation och exploatering av berörda områden saknar information om var det finns dubbelbeckasinlekar. Detta beror delvis på att många lekplatser ännu så länge är okända men även på grund av att spelplatser ofta har hemlighål-

lits. Genom att använda Svalan som bas för rapporter av dubbelbeckasinlekar kan man koppla observationer av en hotad art som denna till vissa definierade områden.

En viktig del i bevarandearbetet av dubbelbeckasinen är att sprida information och intresse för arten. Speciellt viktigt är det att berörda myndigheter och andra intressenter får möjlighet att stifta bekantskap med denna spektakulära fågel. Någon form av faktablad eller informationsbroschyr om arten bör tryckas upp och distribueras. Lämpligen kan man också anordna exkursioner till dubbelbeckasinlekar och i samband med detta informera om det pågående arbetet. Denna typ av verksamhet bör också kunna vända sig till allmänheten. Säkert finns det ett stort intresse från till exempel ornitologiska föreningar. Denna typ av styrd och begränsad ”dubbelbeckasinturism” bör uppmuntras under förutsättning att den sker i former som inte innebär onödig störning för fåglarna.

Förhindrande av illegal verksamhet

I Sverige finns det i nuläget inte något behov för sådana åtgärder.

Omprövning av gällande bestämmelser

Sådana åtgärder kan möjligtvis bli aktuella efter ökat kunskapsinsamlande men i nuläget finns inget behov.

Områdesskydd

Det är av stor vikt att så stor del som möjligt av dubbelbeckasins häckningsområden är skyddade. Ett första mål är att minst 10 % av populationen skall finnas i områden med relevant skydd (Kälås 2004). I nuläget är denna siffra sannolikt betydligt mindre. Efter att viktiga dubbelbeckasinområden identifierats bör dessa följaktligen också skyddas.

I skyddade områden där det finns dubbelbeckasiner bör detta skrivas in i skötselplanen. Och man bör också se till att arten gynnas genom att bevara eller utöka mängden lämpligt habitat. Framför allt gäller det att förhindra igenväxning och uttorkning av områden där man vet att arten finns.

För att kunna få tillbaka arten som häckfågel i södra Sverige behöver gamla häckningsområden och platser där man nu regelbundet hör spelande dubbelbeckasiner på vårflytten (Bilaga 3) skyddas och skötas på ett för arten lämpligt sätt. Viktigt är att dessa områden hålls blöta och skyddas från igenväxning genom hävd. För att kunna utföra lämpliga restaureringsarbeten bör man jämföra med hur miljön på häckningsplatserna i Polen och Baltikum ser ut och brukas, man bör också försöka få fram mer information om hävdhistorik och markanvändning på gamla häcklokaler. I ett första skede kan man vidta åtgärder vid 5 till 10 sådana lokaler (lämpliga områden specificeras i Bilaga 3). Lämpliga skötselåtgärder omfattar olika typer av hävd för att öka andelen mark med låg vegetation. Man bör också vidta åtgärder för att öka tuvigheten och heterogeniteten i områdena samt försöka att hålla områdena mer blöta under en större del av våren och sommaren. Endast spontan återetablering bör i nuläget komma i fråga.

Skapande av lämpliga livsmiljöer utanför de skyddade områdena

Även i områden utan skydd där det finns dubbelbeckasiner bör man naturligtvis sträva efter att bevara eller öka mängden lämpligt habitat. I södra Sverige gäller samma skydds- och skötselåtgärder som beskrivs i stycket ovan. Ofta är strandängarna runt fågelsjöarna inte skyddade utan sköts av brukare som själva kan ansöka om miljöersättning för betesmarker och slätterängar från Jordbruksverket. Information om arten bör distribueras till brukare av lämpliga dubbelbeckasinbiotoper, till exempel i form av detta åtgärdsprogram eller informationsbroschyr (till exempel via KULM-verksamheten). I Norra Sverige ligger många av de kända spelen utanför skyddade områden och det är viktigt att skapa kännedom om dessa för att de skall kunna skyddas från exploatering. I områden i norra Sverige där arten försvunnit på grund av minskad myrslätter och annan hävd bör man kunna göra liknande försök med skötselåtgärder som i södra Sverige för att få tillbaka arten. Också här kan man exempelvis göra försök på en handfull lokaler med att återuppta hävden för att återställa miljön för dubbelbeckasiner. Som en första insats bör man kartlägga före detta markanvändning och hävdhistorik på nuvarande och övergivna spelplatser.

Populationsförstärkande åtgärder

Genom beståndsövervakningen (se ovan) bör det framgå om eventuella åtgärder för bevarande och återskapande av lämpliga habitat har gett något resultat. Dessa bör sammanställas och infogas i revideringen av detta program.

Allmänna rekommendationer till olika aktörer

Åtgärder som kan skada arten

För att undvika att skada arten bör exploatering av lekplatser och rastlokaler undvikas. Man bör vidare undvika torrläggning och fräsning av våtmarker som används av dubbelbeckasiner. För större exploatering som till exempel vindkraftverk eller rekreationsanläggningar bör man ha ett "säkerhetsavstånd" till kända lekplatser på minst 5 km (John Atle Kålås, personlig kommunikation). För mindre byggnation räcker det förmodligen med någon kilometer. Av stor vikt är att byggnationen inte förändrar miljön på och i närheten av dubbelbeckasinlokalen.

Hur olika aktörer kan gynna arten

För att gynna dubbelbeckasinen är det viktigt att vidta åtgärder som förhindrar igenväxning och beskogning av våtmarker där arten regelbundet påträffas. Detta gäller både häckområden och rastlokaler. Förslag på lämpliga åtgärder finns också i Natura 2000-vägledningen för arten (Naturvårdsverket 2003). Man bör också rapportera observationer både av rastande fåglar och av lekar till lokal rapportkommitté eller direkt till Artportalen (<http://www.artportalen.se/birds/>), samt till berörd länsstyrelse.

Finansieringshjälp för åtgärder

De föreslagna åtgärderna behöver i huvudsak finansieras med åtgärdsmedel. Vid åtgärder i skyddade områden bör i första hand skötselmedel användas. I en del fall kan brukare också söka miljöersättning från Jordbruksverket.

Råd om hantering av lokalkunskap

Kännedom om förekomster av hotade arter kräver omdöme vid spridning av sådan kunskap då illegal jakt och insamling kan vara ett hot mot arten. Naturvårdsverkets policy är att informationen ska spridas till markägare och nyttjanderättshavare så att dessa kan ta hänsyn till arten i sitt brukande av området där arten förekommer.

Utplantering

Den som vill plantera eller sätta ut hotade arter samt införskaffa grundmaterial för uppfödning och uppdrivning måste se till att skaffa erforderliga tillstånd. Samråd med länsstyrelsen enligt 12 kap 6 § kan vara ett första steg att ta för den som på egen hand vill göra utplanteringsåtgärder.

Särskild samrådsskyldighet enligt Miljöbalken

Den fastighetsägare eller nyttjanderättsinnehavare som brukar mark eller vatten där hotade arter och deras livsmiljö finns bör vara uppmärksam på hur området brukas. Brukningsmetoderna kan antingen ha negativa eller positiva effekter på naturvärdena eller inte påverka dem alls. En brukare som sätter sig in i naturvärdenas behov av skötsel eller frånvaro av ingrepp och visar hänsyn i sitt brukande är oftast en god garant för att arterna ska kunna bibehållas i området.

Oavsett verksamhetsutövarens kunskap och intresse för att bibehålla naturvärdena kan det finnas krav på verksamhetsutövaren enligt gällande lagar, förordningar och föreskrifter. Vilken myndighet som i så fall ska kontaktas avgörs av vilken myndighet som har tillsyn över den verksamhet eller åtgärd det gäller. Länsstyrelsen är den myndighet som oftast är tillsynsmyndighet. För verksamhet som omfattas av skogsvårdslagen är skogsvårdsstyrelsen tillsynsmyndighet. Det går alltid att ringa till länsstyrelsen för att få besked om vilken myndighet som ska kontaktas.

Tillsynsmyndigheterna kan ge upplysningar om vilka regelverk som gäller i det aktuella fallet. Det kan finnas krav på tillstånds-, anmälningsplikt eller samråd. Den berörda myndigheten kan ge information om vad en anmälan eller ansökan bör innehålla och i hur god tid den bör lämnas in innan verksamheten planeras sättas igång. Naturvårdsverket anser att en verksamhet som påverkar hotade arter och deras livsmiljö uppfyller kriterierna för väsentlig ändring av naturmiljön och att åtminstone samråd enligt 12 kap 6 § Miljöbalken ska ske.

Ett sådant samråd kan antingen mynna i att brukaren får råd eller riktlinjer om hur arbetsföretaget bör genomföras för att minimera skadorna eller i ett beslut om att en speciell åtgärd inte får vidtas eller måste vidtas på ett speciellt sätt. Innebär beslutet att pågående markanvändning avsevärt försvåras kan ersättning utbetalas för den kostnadsökning som beslutet innebär. Sam-

rådet kan också resultera i att tillsynsmyndigheten väljer att tillämpa någon annan för situationen lämpligare lagstiftning än beslut om samråd.

Konsekvenser och giltighet

Konsekvensbeskrivning

Åtgärdsprogrammets effekter på andra hotade arter

Åtgärder för att bevara öppna våtmarker gynnar en stor mängd växter och djur som trivs i dessa miljöer. Andra åtgärdsprogram kan komma att beröras, detta gäller till exempel rikkärr, brunkulla och vityxne. Även i södra Sverige kan åtgärder för att bevara och restaurera dubbelbeckasinmiljö ha positiva effekter för många andra arter, framför allt fåglar och växter.

Åtgärdsprogrammets effekter på olika naturtyper

Våtmarker med rik (kalkgynnad) vegetation gynnas av programmet eftersom dessa utgör dubbelbeckasinens habitat. Genom att skydda, sköta och restaurera öppna våtmarker både i norra och södra Sverige kommer detta successionsstadium att gynnas.

Giltighet och omprövning

Detta program bör börja implementeras år 2006 och gälla till 2009. Efter denna tid bör så pass mycket ny kunskap ha genererats av de föreslagna inventeringarna och beståndsövervakningen att det är lämpligt att revidera programmet samt att sätta in specifika åtgärder i berörda områden.

Referenser

- Ekblom, R. (2004) *Immunoecology of the great snipe (Gallinago media): mate choice, MHC variation and humoral immunocompetence in a lekking bird*. Doktorsavhandling i biologi, Uppsala universitet.
- Elveland, J. & Tjernberg, M. (1984): Vegetationsförhållanden på några spelplatser för dubbelbeckasin (*Gallinago media*) i västra Härjedalen och södra Lappland. *Memoranda Soc Fauna Flora Fennica* 60: 125-139.
- Fiske, P., Kálás, J.A. & Sæther, S.A. (1994): Correlates of male mating success in the lekking great snipe (*Gallinago media*): results from a four-year study. *Behavioral Ecology* 5: 210-218.
- Fiske, P., Kálás, J.A., Sæther, S.A., Kuresoo, A., Luigujoe, L., Piertney, S.B., Sahlman, T. & Höglund, J. (opublicerat manuskript): Genetic and morphological variation in European populations of Great Snipe (*Gallinago media* L.): evidence of past population growth.
- Gustafsson, H. (2002): *Reliable estimates of population size in lekking Great Snipe Gallinago media*. Examensarbete i biologi, Uppsala universitet.
- Harrison, C. (1975): *A field guide to the nests, eggs and nestlings of British and European birds*. Collins, London.
- Hayman, P., Marchant, J. & Prater, T. (1986): *Shorebirds: an identification guide to the waders of the world*. Christopher Helm Ltd., London.
- Höglund, J. & Alatalo, R.V. (1995): *Leks*. Princeton University Press, Princeton.
- Höglund, J., Kálás, J.A. & Løfaldli, L. (1990): Sexual dimorphism in the lekking Great Snipe. *Ornis Scandinavica* 21: 1-6.
- Höglund, J. & Robertson, J.G.M. (1990): Spacing of leks in relation to female home ranges, habitat requirements and male attractiveness in the great snipe (*Gallinago media*). *Behavioral Ecology and Sociobiology* 26: 173-180.
- Höglund, J. & Tjernberg, M. (1988): Faktablad: *Gallinago media* – dubbelbeckasin. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Jonsson, L. (1992): *Fåglar i Europa, med Nordafrika och Mellanöstern*. Wahlström & Widstrand, Stockholm.
- Kolthoff, G. (1907): *Om förändringar i svenska fågelfaunan under det sist förflutna halfseklet*. Zoologiska studier tillägnade prof. T Tullberg, Uppsala.
- Kuresoo, A. & Leibak, E. (1994): Breeding status of snipes in Estonia and in the eastern Baltic region. European Woodcock and Snipe Workshop. *IWRB Publication* 31: 81-84.
- Kálás, J.A. (2004): International single species action plan for the conserva-

- tion of the great snipe *Gallinago media*. *African-Eurasian migratory waterbird agreement (AEWA) Technical Series No. 5*.
- Kálás, J.A., Fiske, P. & Höglund, J. (1997a): Food supply and breeding occurrences: the West European population of the lekking great snipe *Gallinago media* (Latham 1787) (Aves). *Journal of Biogeography* 24: 213-221.
- Kálás, J.A., Kuresoo, A., Luigujõe, L. & Svartaas, S.L. (1997b): Morphometrical comparison between Estonian and Norwegian great snipes. *Proc Estonian Acad Sci Biol Ecol* 46: 115-122.
- Lemnell, P.A. (1978): Social behaviour of the Great Snipe *Capella media* at the arena display. *Ornis Scandinavica* 9: 146-163.
- Løfaldli, L., Höglund, J., Kálás, J.A. & Fiske, P. (1989): Dobbeltbekkasinens tilbakegang i Skandinavia – et historisk tilbakeblikk. *Vår fuglefauna* 12: 39-43.
- Løfaldli, L., Kálás, J.A. & Fiske, P. (1992): Habitat selection and diet of Great Snipe *Gallinago media* during breeding. *IBIS* 134: 35-43.
- Massoli-Novelli, R. (1988): Status and habitat of the great snipe in Ethiopia and its movements in Africa. Third Woodcock and Snipe Workshop. Paris 14-16 Oct. 1988: 12-15.
- Naturvårdsverket (2003): Natura 2000, Art- och naturtypsvisa vägledning, A154 Dubbelbeckasin (*Gallinago media*). Stockholm.
- Sahlman, T. (2001): Male mediated gene flow in the lekking great snipe (*Gallinago media*). Examensarbete i biologi, Uppsala universitet.
- Svensson, L., Grant, P.J., Mullarney, K. & Zetterström, D. (1999): *Fågelguiden: Europas och Medelhavsområdets fåglar i fält*. Albert Bonniers förlag, Stockholm.
- Svensson, S., Svensson, M. & Tjernberg, M. (1999): *Svensk Fågelatlas. Vår Fågelvärld, supplement 31*, Stockholm.
- Sæther, S.A. (1994): Vocalizations of female great snipe *Gallinago media* at the lek. *Ornis Fennica* 71: 11-16.
- Sæther, S.A. (1999): *Mate choice, competition for mates, and conflicts of interest in the lekking great snipe*. Doktorsavhandling i biologi, norske universitetet for vetenskap och teknik, Trondheim.
- Sæther, S.A., Kálás, J.A. & Fiske, P. (1994): Age determination of breeding shorebirds: quantification of feather wear in the lekking great snipe. *Condor* 96: 959-972.
- Söderberg, C. (1832): Några ord om dubbla Beccasinen (*Scolop. major*). *Svensk Jakt Tidskrift* 1:177-181.
- Tuck, L.M. (1972): The snipes: a study of the genus *Capella*. *Canadian Wildlife Service Monograph Series – Number 5*, Ottawa.

Bilaga 1. Föreslagna åtgärder

Åtgärd	Län	Lokal	Genomförare	Finansiär i ÅGP	Kostnad i ÅGP	Prio	Planerat genomförande	Kommentar
Kompetensstöd inkl. samordning av inventering, etablering av beståndsovervakning, internationella kontakter m.m.	Z	Sverige (m.fl. länder)	LST Z	NV//ÅGP-medel	680 000 (170 000/år)	1	2006-2009 årligen	Påbörjat 2006. Kostnad avser svensk del.
Inventering	Z, AC, BD	Enligt planering	LST Z, AC, BD	NV//ÅGP-medel	1 400 000* (350 000/år)	1	2006-2009 årligen	Påbörjat 2006.
Beståndsovervakning	Z, AC, BD	Enligt planering	LST Z, AC, BD	NV//ÅGP-medel	680 000* (170 000/år)	1	2006-2009 årligen	Planeringsarbete påbörjat 2006.
Stöd till studie av arten vid Ånnsjöns fågelstation	Z	Området kring Ånnsjön	LST Z / Ånnsjöns fågelstation	NV//ÅGP-medel	100 000 (25 000/år)	1	2006-2009 årligen	Påbörjat 2002. Finansieras delvis med ÅGP-medel fr o m 2006.
Kartläggning (inkl. fältbesök på ett urval lokaler) av markanvändning och hävdhistorik på spel- och boplatser.	Z, AC, BD	Ca 50 områden.	Berört län	NV//ÅGP-medel	120 000*	2	2007-2009	
Kartläggning (inkl. fältbesök på ett urval lokaler) av markanvändning och hävdhistorik på rastplatser och före detta häckområden	Göta-land, Svealand	Ca 50 områden.	Berört län	NV//ÅGP-medel	120 000*		2007-2009	
Områdesskydd	Z, AC, BD	Enligt utfall av inventeringsresultat	LST berörda län	NV/områdesskydd	0	2	Start 2007	
Informationsåtgärder	Hela landet		LST berörda län /	NV//ÅGP-medel + NV/sköt-selmedel från resp. lst	30 000*	2	2008	

Identifiering av lämpliga lokaler för återkolonisering	Göta-land, Svea-land		LST berörda län	NV/ÅGP-medel	50 000*	2	2009	Visst arbete redan utfört.
Restaurering och skötsel av habitat i södra Sverige	Göta-land, Svea-land	Alla aktuella lokaler	LST berörda län		-	3	2010	Efter denna program-period
Total kostnad knuten till ÅGP					3 380 000			

* Åtgärdernas omfattning i respektive län planeras i samråd med Länsstyrelsen i Jämtlands län.

Bilaga 2. Dubbelbeckasinens status och lämpliga habitat i de svenska fjällen

Proportionerna rik vegetation samt torrt kärr (Hab. 44) och backkärr (Hab. 43) har hämtats från vegetationskartan över de svenska fjällen. Uppskattningar av antal individer och lekar bygger på gamla och nya uppskattningar av tätheter. Se stycket "Populationsfakta, Ny skattning av den svenska populationen" i texten för en utförligare beskrivning av beräkningarna som ligger till grund för denna tabell.

Område	Län	Kartblad ¹	Prop. Rik veg.	Prop. Hab 44 ²	Prop. Hab 43 ³	Total yta (km ²)	Habitatyta (km ²)	Antal par ⁴	Antal lekar a) ⁵	Antal lekar b) ⁶	Antal spelande hanar ⁷	Kända lekar ⁸
Torne lappmark	BD	1,2,3,4,5	0.081	0.003	0.015	9 945	15	22	2	5	24	3
Lule lappmark	BD	4,5,6,7,8,9	0.157	0.007	0.017	12 898	48	72	7	16	77	5
Pite lappmark	BD	6,8,9,10,12	0.266	0.008	0.026	6 543	60	89	9	20	95	3
Lycksele lappmark	AC	10,11,12,13	0.443	0.008	0.053	6 577	180	270	27	59	288	12
Åsele lappmark	AC	13,14,15	0.249	0.030	0.040	3 776	66	99	10	22	105	0
Jämtland	Z	14,15,16,17,18,19	0.274	0.037	0.039	13 852	288	432	43	95	461	10
Härjedalen	Z	18,19,20,21	0.261	0.020	0.030	6 651	87	130	13	29	139	15
Dalarna	W	20,21,22	0.005	0.000	0.000	5 965	0	0	0	0	0	0
Hela svenska fjällen		1 - 22	0.216	0.014	0.028	66 207	743	1 114	1 111	245	1 188	48

1 Avser Vegetationskarta över de svenska fjällen (Naturvårdsverket).

2 Proportion av ytan med vegetationstyp "Torrt kärr (dry fen)".

3 Proportion av ytan med vegetationstyp "Backkärr (sloping fen)".

4 Habitatyta * 1.5 (Ett tidigare använt mått på antal par per km²).

5 Habitatyta * 0.15 (uträknat från lekätthet i ett område i Härjedalen).

6 Habitatyta * 0.33 (uträknat från lekätthet i ett område i Jämtland).

7 Habitatyta * 0.2 (antal lekar) * 8 (antal spelande hanar per lek).

8 Observera att många av dessa "kända" lekar inte har besökts på flera decennier, ett par av lekarna är också med säkerhet borta.

Bilaga 3. Viktiga rastlokaler i södra Sverige där dubbelbeckasinspel hörs i stort sett årligen

Lokaler som kan vara lämpliga att göra försök med återkolonisering är markerade med en asterisk (*).

Lokal	Plats	Län	Antal årligen spelande dubbelbeckasiner				
			Före 2001	2001	2002	2003	2004
Kungsängen/Övre Föret	Uppsala	C	1-3 st	3	5	4	1
Hjälstaviken*	Enköping	C	>1	6	4	6	4
Angarnsjöängen	Vallentuna	AB	1-4 st	2	3	3	3
Nötmyran*	Hedbo, Sala	U	flera	1	-	-	1
Gnien, Ramnäs	Surahammar	U	3-5 st	1	1	3	2
Ruinen, Rännesta, Tysslingen*	Örebro	T	ca 3	1	2	1	1
Bergtjärn, Ö Deje	Forshaga, Karlstad	S	-	2	-	1	1
Nyköpingsån Skavsta	Nyköping	D	-	1	1	1	-
Svanviken	Nyköping	D	1	-	1	1	1
Sättunaviken, Nybro*	Svartåmyrningen, Linköping	E	1-3 st	2	4	1	1
Lövängsborg, Tåkern*	Vadstena	E	1-2 st	2	2	4	-
Sveneby	Östen, Skövde	O	ca 5	4	1	2	1
Timaden, Tidän	Tibro	O	ca 3	1	-	1	1
Hornborgasjön*	Falköping	O	flera	1	3	2	2
Sjöryd, Dettern	Grästorp	O	-	3	1	-	-
Kårebro/Sydmaden Hullsjön*	Trollhättan	O	många	1	3	2	3
Ragnhildsholmen	Hisingen, Göteborg	O	-	1	2	1	-
Limmormyr	Färö, Gotland	I	-	-	1	1	1
Norrlanda kyrkmyr	Gotland	I	ca 2	1	1	-	1
Ryningsnäs*	Hultsfred	H		4	3	1	2
Hyllingen*	Småland	F	1	1	2	3	2
Kävsjön	Store mosse, Gnosjö	F	1	-	2	1	-
Vidöstern	Värnamo	F	1	-	3	1	1
Sunnerbysjön	Sävsjö	F	1	-	1	2	1
Ljungasjön	Ljungby	G	-	1	1	1	-
Båtafjorden	Varberg/ Ringhals	N	enstaka	-	1	1	1
Tångaberget	Varberg	N	ca 2	1	1	1	-
Getterön	Varberg	N	enstaka	3	1	2	5

>>

Antal årligen spelande dubbelbeckasiner

Lokal	Plats	Län	Före 2001	2001	2002	2003	2004
Morups Tånge	Falkenberg	N	enstaka	2	-	2	-
Soskinnet	Halmstad	N	1	1	2	1	2
Håslövs Ång*	Hammarsjön, Kristianstad	M	ca 3	5	7	2	2
Ornakärr	Kullahelvön, Höganäs	M	enstaka	-	1	1	1

Bilaga 4. Organisationer i Skandinavien där viktig kunskap om dubbelbeckasinen finns samlad

Norsk Institutt for Naturforskning (NINA), Trondheim

Personer: John Atle Kålås, Peder Fiske, Sten Svartaas

Kontakt: John Atle Kålås
+47 73801457
john.a.kalas@nina.no

Adress: Tungasletta 2
N-7485 Trondheim
Norge

Uppsala universitet

Personer: Jacob Höglund, Stein Are Sæther, Robert Ekblom

Kontakt: Jacob Höglund
018-471 26 71
jacob.hoglund@ebc.uu.se

Adress: Populationsbiologi/EBC
Norbyvägen 18D
752 36 Uppsala

Ånnsjöns fågelstation

Personer: Peter Carlsson, Johan Råghall

Kontakt: Peter Carlsson
pec@home.se, peca@brandeis.edu

Adress: Handöl 563
830 15 Duved

Åtgärdsprogram för dubbelbeckasin 2006–2009

(Gallinago media)

RAPPORT 5703

NATURVÅRDSVERKET

ISBN: 91-620-5703-0

ISSN: 0282-7298

Åtgärdsprogrammet för bevarande av dubbelbeckasin är vägledande för myndigheter och andra aktörers samordnade insatser för artens bevarande under åren 2006-2009. Därefter skall genomförda åtgärder följas upp, resultatet utvärderas och programmet omprövas. Dubbelbeckasinen är rödlistad som missgynnad i den svenska rödlistan (2005).

I Skandinavien minskade arten dramatiskt i slutet av 1800-talet och försvann som häckfågel i södra Sverige. Idag uppskattas den svenska populationen till cirka 600-1700 "par" vilka är begränsade till fjällkedjan från Härjedalen och norrut. Skälen till artens tillbakagång är inte helt kartlagda men åtminstone i södra Sverige kan försvinnandet huvudsakligen kopplas till de storskaliga förändringar som jordbrukslandskapet genomgått. Upphörande våtmarksslätter, utdikning av våtmarker, omläggning av slättermark till åker och andra förändringar av markanvändningen har haft stor negativ inverkan på artens livsmiljöer utanför fjällkedjan.

Det råder idag en osäkerhet kring artens utbredning, populationsstorlek och populationstrender. Åtgärdsprogrammets kortsiktiga mål är därför att skaffa mer kunskap om detta genom inventering. Viktiga spelplatser och häckningsmiljöer bör därefter skyddas mot exploatering och annan negativ förändring. Det långsiktiga målet är att återfå arten som häckfågel även i södra Sveriges våtmarker, bl a genom att lämpliga områden identifieras och restaureras.